

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tarkastuskertomus 8/2013 Erityisopetus perusopetuksessa

Jälkiseurantaraportti

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tehnyt jälkiseurannan viitekohdassa mainitusta tarkastuksesta.

Jälkiseurantaraportissa selvitetään, mihin toimiin tarkastuskertomuksessa annettujen suositusten ja muiden kannanottojen johdosta on ryhdytty. Raportin tietoja hyödynnetään viraston tarkastustoiminnan suunnittelussa sekä laadittaessa tarkastusviraston vuosikertomusta eduskunnalle.

1 Jälkiseurannan toteutus

Jälkiseurannalla selvitettiin perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteutusta sekä eri tutkimuodoissa tapahtunutta kehitystä tarkastuksen jälkeen. Lisäksi tuen toteutukseen ja kehittämiseen liittyneitä toimia selvitettiin seuraavien kysymysten avulla:

1. Mitä toimia opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt parantaakseen osa-aikaisen erityisopetuksen vaikuttavuutta ja kattavuutta?
2. Mitä toimia opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt pienentääkseen kuntien välisiä eroja oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestelyissä?
3. Mitä toimia opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt vähentääkseen kuntien välisiä eroja oppimäärien yksilöllistämässä?
4. Mitä toimia opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt parantaakseen oppimisen ja koulunkäynnin tuen tai erityisopetuksen tilastointia?
5. Millä tavoin yläkoulun aineenopettajajärjestelmän kehittämisessä on otettu huomioon erityistä tukea saavien oppilaiden integrointi yleisopetukseen?

Jälkiseuranta toteutettiin suunnitelman mukaisesti tutustumalla perusopetuksen tehostetusta ja erityisestä tuesta julkaistuihin tilastoihin, raportteihin, selvityksiin ja tutkimuksiin sekä lähettämällä selvityspyyntö opetus- ja kulttuuriministeriöön ja Opetushallitukseen. Selvityspyyntö sisälsi edellä esitetyt jälkiseurantasuunnitelman kysymykset. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus vastasivat niihin yhdessä 9.12.2016 (OKM/14/202/2013).

2 Jälkiseurannan havainnot

Osa-aikaisen erityisopetuksen vaikuttavuus ja kattavuus

Tarkastuksessa suositettiin, että opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittäisi erityistä huomiota osana tehostettua tukea annettavan osa-aikaisen erityisopetuksen vaikuttavuuteen ja kattavuuteen. Tukijärjestelmää tulisi muokata siten, että riittävän varhaisella puuttumisella saataisiin vähennettyä tarvetta erityiseen tukeen ja oppimäärien yksilöllistämisiin perusopetuksen viimeisillä luokilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen vastauksen mukaan kunnat rahoittavat osittain osa-aikaista erityisopetusta niille myönnettävällä valtionosuudella. Osa-aikaisen erityisopetuksen vaikuttavuutta ja kattavuutta arvioidaan ministeriön vastauksen mukaan ensisijaisesti opetuksen järjestäjätasolla pedagogiikan ammattilaisten ja oppilaiden huoltajien yhteistyökäytänteiden mukaisesti osana kolmiportaisen tuen toimeenpanoa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön arvion mukaan osa-aikaisella erityisopetuksella on ollut vaikuttavuutta. Lukuvuonna 2014–2015 osa-aikaista erityisopetusta sai 123 100 oppilasta, mikä oli 23 prosenttia syksyn 2014 peruskoululaisista. Tilastokeskuksen tilastoista¹ on myös nähtävissä, että osa-aikaisten erityisoppilaiden osuus pysyi edellisen vuoden tasolla, mutta on kasvanut noin yhdellä prosenttiyksiköllä vuodesta 2010 ja oli suunnilleen samalla tasolla kuin lukuvuonna 2008–2009. Lukuvuonna 2014–2015 osa-aikaisen erityisopetuksen oppilaista noin 15 100:lla osa-aikainen erityisopetus sisältyi erityiseen tukeen, noin 30 400 oppilaalla se sisältyi tehostettuun tukeen ja 77 600 oppilasta sai osa-aikaista erityisopetusta yleisenä tukena. Osa-aikainen erityisopetus on painottunut varhaiseen ja ennalta ehkäisevään tukeen eikä oppilaille suunnattuja raskaampia tukitoimia ole ministeriön näkemyksen mukaan tarvittu.

Kuntien välinen hajonta osa-aikaisten erityisoppilaiden osuudessa on kasvanut tasaisesti lukuvuodesta 2011–2012.² Tämä voi merkitä myös sitä, että kuntien väliset käytännöt osa-aikaisen erityisopetuksen käytössä ovat eriytyneet.

Kuten opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, osa-aikainen erityisopetus painottuu selvästi yleiseen tukeen. Tästä ei kuitenkaan voi vetää sitä johtopäätöstä, että osa-aikainen erityisopetus olisi ollut vaikuttavaa tai että sillä olisi estetty laajempien tukimuotojen käytön lisääntyminen. Tilastokeskuksen tilastoista käy ilmi, että tehostettua tukea saavien oppilaiden osuus on kasvanut tasaisesti perusopetuslain uudistamisen jälkeen. Myös erityistä tukea saavien oppilaiden osuuden pieneneminen pysähtyi vuonna 2015. Sen sijaan oppimäärien yksilöllistäminen on jonkin verran vähentynyt uuden lain aikana. Näiden tulosten pohjalta näyttäisi siltä, että pientä myönteistä kehitystä on tapahtunut VTV:n suositusten suuntaan, mutta muutoksen pysyvyys näyttää vielä epäselvältä.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestelyt

Tarkastuskertomuksessa suositettiin, että opetus- ja kulttuuriministeriö kehittäisi tukijärjestelmää edelleen siten, että oppilaan oikeus saada tukea toteutuu tasavertaisesti koko maassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen antaman selvityksen mukaan oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden. Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva kokonaisuus.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi kerrallaan saada vain yhtä. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopeutus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen selvityksen mukaan opetuksen järjestäjät ja koulut painottavat tukimuotoja eri tavoin ja pyrkivät toteuttamaan kolmiportaisen tuen periaatteita perusopetuslain mukaisia pedagogisia arviointeja ja selvityksiä hyödyntämällä. Nämä painotukset aiheuttavat ministeriön näkemyksen mukaan osaltaan kuntien ja maakuntien välisiä tilastollisia eroja tukimuotojen välillä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus toteavat myös, että vuoden 2011 perusopetuslain muutokset ja erityisesti kolmiportaista tukea koskevat pykälät vahvistivat koulunkäynnin tuen järjestämisen suunnitelmallisuutta ja läpinäkyvyyttä sekä oppilaan oikeusturvaa. Kyseisten lainmuutosten suuntaisesti Opetushallitus teki muutoksia ja täydennyksiä opetussuunnitelman perusteisiin (määräys 29.10.2010, Dnro 50/011/2010). Vuonna 2014 Opetushallitus päätti uusista opetussuunnitelman pe-

¹ Tilastokeskus: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__kou__erop/080_erop_tau_104_fi.px/?rxid=f9944588-b227-4e01-8dc7-0a99b685161d ja tiedoista tehdyt laskelmat.

² Tilastokeskus: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__kou__erop/080_erop_tau_104_fi.px/?rxid=f9944588-b227-4e01-8dc7-0a99b685161d ja tiedoista tehdyt laskelmat.

rusteista (määräys 22.12.2014, Dnro 104/011/2014). Ne otettiin käyttöön elokuussa 2016. Opetussuunnitelman perusteet linjaavat norminluonteisesti opetuksen järjestäjän käytänteitä, oppimisen ja koulunkäynnin tukea, oppilashuoltoa ja kolmiportaisen tuen toimeenpanoa. Tämän lisäksi opetuksen järjestäjän toimintaa ja koulujen työtä linjataan opetussuunnitelman perusteisiin pohjautuvalla paikallisella opetussuunnitelmalla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toi myös esille selvityksessään, että se on useiden vuosien ajan suunnannut valtionavustuksia koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimiin. Avustusta on myönnetty opetuksen järjestäjille koulukohtaisten indikaattoreiden perusteella. Vuonna 2012 avustusta myönnettiin ensimmäistä kertaa toimiin, jotka kohdistuvat muita haasteellisemmassa ympäristössä toimivien koulujen toiminnan ja laadun tukemiseen. Tasa-arvoavustuksia on myönnetty kouluille, joiden sijaintialueella koulutustaso on heikko ja työttömyysaste ja vieraskielisen väestön osuus suuri. Vuodesta 2012 tätä avustusta on myönnetty yhteensä 95,9 miljoonaa euroa. Vuonna 2016 avustusta myönnettiin muiden kohteiden ohella myös esi- ja perusopetuksen erityisopetuksen laadun kehittämiseen, siihen liittyvään koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen ja opetusryhmäkoon pienentämiseen. Vuosille 2016–2017 oli haettavana yhteensä 20,2 miljoonaa euroa. Näillä avustuksilla on ministeriön näkemyksen mukaan vahvistettu oppilaiden oppimisen ja koulunkäynnin tukea sekä niihin liittyvien eri tukimuotojen toimeenpanoa sekä kavennettu kunta- ja koulukohtaisia eroja.

Edellisen lisäksi Opetushallitus on myöntänyt valtionavustuslain (688/2001) mukaisia avustuksia opetustoimen henkilöstökoulutukseen vuosina 2014–2016 kolmiportaisen tuen toimeenpanon edistämiseksi yhteensä 1 289 166 euroa. Koulutukset ovat kattaneet erilaisia kolmiportaisen tuen järjestämiseen liittyviä aihealueita, kuten inkluusioajattelun sisäistäminen, opetuksen eriyttäminen, nivelvaihtojen toimivuuden kehittäminen sekä moniammatillinen ja hallintokuntien välinen yhteistyö. Myös näillä koulutuksilla on opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan pyritty tasaamaan eroja tuen järjestelyissä kuntien ja koulutuksen järjestäjien välillä.

Yleisesti yleissivistävään koulutukseen liittyvään henkilöstökoulutukseen on opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan myönnetty vuosina 2014–2016 yhteensä 12 740 000 euroa. Myös tällä koulutuksella on ministeriön mukaan ollut tavoitteena osaltaan lisätä opetushenkilökunnan osaamista oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksien ennaltaehkäisyssä sekä vahvistaa myös erityistä tukea tarvitsevan oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä.

Kuten edellä todettiin, tehostettua tukea saavien oppilaiden määrä on kasvanut tasaisesti siitä lähtien, kun tuki otettiin käyttöön vuonna 2011. Vuonna 2015 tehostettua tukea sai Tilastokeskuksen tilastojen mukaan 8,5 prosenttia perusopetuksen vuosiluokkien 1–9 oppilaista. Tuki on otettu käyttöön kunnissa asteittain siten, että ensimmäisenä vuonna tukea sai 3,3 prosenttia oppilaista 282 kunnassa. Vuonna 2015 tuen saajia oli jo lähes kaikissa kunnissa. Ainoastaan kuudessa kunnassa ei ollut lainkaan tehostettua tukea saavia oppilaita. Hajonta tukea saavien oppilaiden osuudessa on jokin verran kasvanut vuosien 2011–2015 aikana. Erityistä tukea saavien oppilaiden osuus sen sijaan pieneni aina vuoteen 2015 asti, jolloin tämä kehitys pysähtyi. Vuonna 2015 erityistä tukea saavien oppilaiden osuus oli suunnilleen yhtä suuri kuin edellisellä vuotena. Myös tässä tukimuodossa kuntien välinen hajonta tuen saajien osuudessa on jonkin verran kasvanut.

Tarkastuksessa kävi ilmi, että erityisoppilaiden osuus vaihteli eri ikäryhmissä. Erityisoppilaiden osuus kasvoi tasaisesti ikäluokan siirtyessä vuosiluokalta toiselle siten, että 9. luokan syksyllä erityisoppilaiden osuus oli suurimmillaan. Vuoden 2011 perusopetuslain muutoksen yhteydessä myös tilastointia muutettiin vastaamaan uudistettuja käytäntöjä. Aiempien erityisoppilaiden määrän sijasta Tilastokeskus tilastoi erikseen tehostettua tukea ja erityistä tukea saavien oppilaiden määrän. Koska uuden lain voimassaoloajalta on saatavilla tiedot vasta viideltä vuodelta, ikäryhmäpohjaista tarkastelua ei ole mahdollista vielä tehdä koko perusopetuksen ajalta. Viiden vuoden tarkastelu kuitenkin paljastaa, että siirryttäessä vuosiluokalta toiselle tehostetun tuen oppilaiden osuus kasvaa jatkuvasti. Osuuden kasvu on varsin suurta, lähes yhden prosenttiyksikön suuruisia. Myös erityisen tuen oppilaiden osuus kasvaa, joskin kasvuvauhti on hitaampaa kuin tehostetun tuen oppilaiden osuuden kasvu.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on panostanut harkinnanvaraisia valtionapuja uuden, kolmiportaisen tuen käyttöönottoon ja erityisopettajien koulutukseen. Jälkiseurantaa varten tehtyjen analyysien perusteella näyttää siltä, että tehostettua ja erityistä tukea saavien oppilaiden osuus on suurempi kuin aiemmin erityisoppilaiden osuus. Siten tuen piiriin kuuluu perusopetuksen aikana useampi kuin aiemmin. Sen sijaan näyttäisi siltä, että kuntien väliset erot tuen saajien osuudessa ovat edelleen suurentuneet jonkin verran. Sitä jälkiseurannassa ei pystytty selvittämään, johtuuko tuen saajien osuuden kasvu siitä, ettei oppimisvaikeuksia ole onnistuttu ajoissa poistamaan, vai esimerkiksi siitä, että tukea on aiempaa enemmän tarjolla. Näiden tulosten pohjalta voidaan todeta, että toimia on kohdistettu koulunkäynnin tukeen mutta niiden vaikutuksia ei ole vielä näkyvissä eikä niitä ole näin lyhyellä aikavälillä mahdollista luotettavasti arvioida.

Oppimäärien yksilöllistäminen

Tarkastuskertomuksessa suositeltiin, että opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi selvittää tarkemmin oppimäärien yksilöllistämisen syitä ja yhtenäistää tältä pohjalta kuntien käytäntöjä esimerkiksi perusopetuksen opetussuunnitelmien uudistamisen yhteydessä. Oppimäärien osittaisen yksilöllistämisen lisääntyminen viime vuosina oli Tarkastusviraston näkemyksen mukaan ollut huolestuttavaa etenkin, kun se ei ollut välttämättä parantanut nuorten valmiuksia suorittaa toisen asteen opintoja.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vastauksen mukaan ministeriö puuttui kuntien välisiin eroihin oppimäärien yksilöllistämisen perusteiden (2011) yhteydessä. Kyseisen lain 17. pykälä muotoiltiin siten, että oppimäärän yksilöllistämistä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Lisäksi opetussuunnitelman perusteiden (2014)³ oppimisen ja koulunkäynnin tukea koskevassa luvussa tarkennettiin ja selkeytettiin kohtaa, jonka mukaan oppilaan on saatava tukea oppiaineessa aina ennen oppimäärän yksilöllistämistä. Uudistetun kohdan mukaan pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Uusien opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan tulee aina tehdä uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös, jos on syytä lisätä tai vähentää niiden oppiaineiden määrää, joissa oppimäärä on yksilöllistetty. Opetus- ja kulttuuriministeriö toi myös esille selvityksessään, että Opetushallitus on järjestänyt maksullisia, tukea tarvitsevan oppilaan arviointiin liittyviä koulutuksia, joiden yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut tukea opetussuunnitelman perusteiden toimeenpanoa oppiaineen oppimäärän yksilöllistämiseen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan näiden toimien vaikutukset näkyvät jo tilastoissa. Tilastokeskuksen perusopetuksen erityisopetusta koskevien tilastojen perusteella on nähtävissä, että niiden oppilaiden määrä ja osuus, joilla on yksilöllistetty yhden tai useamman oppiaineen oppimääriä, on pienentynyt vuodesta 2011 vuoteen 2015 sekä ala- että yläkoulussa. Sen sijaan näiden tietojen pohjalta ei ole vielä mahdollista tehdä päätelmiä kuntien välisten erojen kehittymisestä oppimäärien yksilöllistämisen osalta.

Jälkiseurannan tulosten perusteella voidaan todeta, että oppimäärien yksilöllistämisen on tapahtunut jonkin verran myönteistä kehitystä, koska tuki on painottunut enemmän tehostettuun tukeen ja oppimäärien yksilöllistäminen on vähentynyt.

Koulunkäynnin tuen tilastointi

Tarkastuskertomuksessa suositettiin, että opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi kiinnittää huomiota tehostettua ja erityistä tukea koskevan tilastoinnin parantamiseen, jotta tuen resurssien kohdentumisesta ja kohdentamistarpeista saataisiin nykyistä parempi kuva ja jotta tuen vaikutuksia ja vaikuttavuutta voitaisiin luotettavasti seurata ja arvioida ja tukea vertailla myös kansainvälisesti.

³ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Helsinki: Opetushallitus.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vastauksen mukaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä erityisopetuksen tilastoinnin kehittäminen on osa laajempaa, käynnissä olevaa prosessia. Tilastokeskuksen, Vipusen ja KOSKI-palvelun tilastopalvelut hakevat vielä muotoaan. Vipunen⁴ on uudehko opetushallinnon tilastopalvelu, johon on koottu tilastoja useista eri lähteistä ja rekistereistä. Tietoa Vipuseen toimittavat mm. Tilastokeskus, Opetushallitus ja opetus- ja kulttuuriministeriö. Parhaillaan Opetushallitus rakentaa yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa KOSKI-palvelua, joka kerää yhteen tiedot kunkin oppijan koulutuksesta yksittäisestä opintosuorituksesta suoritettuihin tutkintoihin asti. KOSKI-palvelu on tarkoitus ottaa käyttöön vaiheittain, ja tavoitteena on, että se olisi käytössä täydessä laajuudessaan vuonna 2019. Yleissivistävän koulutuksen osalta opetus- ja kulttuuriministeriö rajasi erityisopetukseen liittyvät tiedot KOSKI-palvelun ulkopuolelle kesällä 2016. Lakiesityksen käsittely on kuitenkin vielä kesken, ja muutokset ovat ministeriön selvityksen mukaan vielä mahdollisia.

Vuoden 2011 lakimuutoksen seurauksena myös erityisopetuksen tilastointia muutettiin uutta järjestelmää vastaavaksi. Lakimuutoksen jälkeen uudet tukimuodot on tilastoitu, mutta esimerkiksi tehostetun tuen järjestämisaikaa ei tilastoida, mikä vaikeuttaa tehostetun tuen toteutuksen seurantaan. Tietoa opetuksen järjestämisaikasta ja yksilöllistämistä ei ole enää saatavissa vuosiluokittain vaan ainoastaan yhdistetyt tiedot vuosiluokilta 1–6 ja 7–9, mikä on selvä heikennys aiempaan tilastointiin. Nämä muutokset vaikeuttavat myös kehityksen vertailua ennen ja jälkeen lakimuutoksen.

Opetushallituksessa ja opetus- ja kulttuuriministeriössä meneillään oleva KOSKI-palvelun rakentaminen ja kehitystyö on selkeä parannus koulutuksen tilastointiin. Jos rekisteriin ei kirjata oppilaan erityisopetukseen liittyviä tietoja, ei erityisopetuksen vaikutuksia ja vaikuttavuutta ole tulevaisuudessaakaan mahdollista arvioida luotettavasti, sillä nykyinen tiedonkeruu on tässä mielessä puutteellista. Muilta osin erityisopetuksen tilastoinnissa ei ole tapahtunut muutoksia tarkastuskertomuksen valmistamisen jälkeen.

Aineenopetusjärjestelmän kehittäminen

Tarkastuskertomuksessa suositettiin, että opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi kehittää yläkoulun aineenopetusjärjestelmää ja pedagogisia käytäntöjä integraatiota tukevaksi, jotta tavoite erityisopetuksen järjestämisestä yleisopetuksen ryhmissä toteutuisi yläkoulussa nykyistä paremmin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa selvityksessään, että asetusta opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/98 8. §) tarkistettiin vuonna 2012 lakiteknisesti muuttamalla säännökseen sisältyvät säännösviitaukset erityistä tukea koskevan uudistuksen mukaiseksi. Kelpoisuuksiin ei tullut aikaisempaan nähden muutoksia. Ministeriö toteaa vastauksessaan, että kun luokan- tai aineenopettaja antaa opetusta erityisen tuen päätöksen saaneelle oppilaalle yleisopetuksen ryhmässä, opettajan kelpoisuusvaatimukset määräytyvät enemmistölle annettavan opetuksen mukaan. Opetuksen järjestäjä vastaa kaikissa tapauksissa siitä, että oppilaan oikeus opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen sekä oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen toteutuu.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa vastauksessaan myös, että erityisopettajien kelpoisuustilanne on parantunut kymmenen viime vuoden aikana. Kelpoisten erityisopettajien määrä on kasvanut vuosikymmenen alusta noin kahdella prosentilla. Tilanteen paraneminen johtuu erityisopettajakoulutuksien huomattavista lisäyksistä. Kelpoisuustilanteessa on kuitenkin suuria alueellisia eroja. Joillakin alueilla, kuten Kymenlaaksossa, alle 70 prosenttia erityisopettajista oli päteviä. Kelpoisia erityisopettajia oli alle 70 prosenttia. Erityisopettajakoulutuksen määrällisiä tavoitteita on kasvatettu yliopistojen seuraavalla sopimuskaudella erityisopettajien kelpoisuustilanteen ja saatavuuden parantamiseksi.

⁴ www.vipunen.fi

Uusi perusopetuksen opetussuunnitelma⁵ sisältää linjauksia mm. yhteisöllisyyden lisäämisestä perusopetuksessa ja opetuksen kehittämisestä inklusioperiaatteen mukaisesti. Vielä on kuitenkin mahdollista arvioida näiden linjausten soveltamista kunnissa ja kouluissa sekä niiden vaikutuksia.

Tilastokeskuksen erityisopetusta koskevien tilastojen perusteella alakoulussa erityisen tuen oppilaista hieman suurempi osuus opiskelee kokonaan yleisopetuksen ryhmässä verrattuna yläkouluun. Kokonaan erityisryhmässä opiskelevien osuus on kymmenen prosenttiyksikköä suurempi alakoulussa kuin yläkoulussa. Tältä osin tilanteessa ei ole vuosien 2011–2015 aikana tapahtunut mainittavia muutoksia.

Selvityksen perusteella aineenopetusjärjestelmässä on tapahtunut pientä suositusten mukaista kehitystä.

3 Yhteenveto ja jatkotoimet

Tarkastuskohteessa on tapahtunut jonkin verran myönteistä kehitystä tarkastuksen suositusten ja kannanottojen suuntaan kaikilla seuranta-alueilla. Kaikilta osin ei kuitenkaan ole vielä varmaa, että kehitys myös jatkuu myönteisenä. Koska perusopetuksen koulunkäynnin tuki on tärkeä osa oppilaan saamaa tukea ja ehkäisee osaltaan syrjäytymistä, tulisi tähän toimintaan kiinnittää hallinnonalan perusseurannassa edelleen huomiota. Tämän tarkastuksen jälkiseurantaa ei kuitenkaan ole enää tarvetta jatkaa.

ylivohtaja

Marko Männikkö

johtava tuloksellisuustarkastaja

Tanja Kirjavainen

⁵ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Helsinki: Opetushallitus.